HIERONYMI CARDANI MEDIOLANENSIS MEDICI

DE SVBTILITATE LIBRI XXI.

Nunc demum ab ipso autore recogniti, atque perfecti.

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium.

M. D. LVIIII.

eiſdem cauſis, ut dixi, ex quibus uitæ longitudo, & ſapientia ipſa. Vt uerò felix eſſet, probitate ac ſapiẽtia conſultũ eſt: ſimul etiã ut eſſet gregale, quod etiam ad ſecuritatẽ multum conducit. Solivaga enim animalia omnia ſunt infeliciſſima: omnis enim felicitas, quæ eſt præter cõtemplationem, conſuetudine habetur, quia charos noſtros tuemur & fouemus, & ab illis mutuò colimur. Itaque iam manifeſtum eſt, cur elephantem ſimul maximum, robuſtiſſimum, longæuiſſimum, ſapientiſſimum, manſuetiſſimum, ſecuriſſimũ & feliciſſimum omnium belluarum natura crearit, quoniam ſcilicet quinq; ex his partes erant ſummæ perfectionis ad imitationẽ illius ſummæ, quæ in Deo eſt: reliqua duo ad illa quinq; neceſſaria erant. Ex quo patet hominem ipſum eſſe alterius generis ab omni belluarum natura diſiunctum, immortaleq; quippiam: nam ultimam perfectionem, quæ ex mortali materia confici poterat, natura elephanto largita eſt. Videtur autem hoc animal cum ſue aliquid habere ſimilitudinis, cauda, proboſcide, cute, temperamento & moribus: iritatum enim efferum eſt, aliàs mite: & ſues ipſi gregatim incedunt, & loca paluſtria diligunt, & oculos habẽt paruos. Cæterùm ſues biſidam habent ungulam, elephantes quinq; digitos haud diuiſos, ſed ſolùm leuiter diſcretos. Carent & dẽtibus anterioribus elephantes, ſues habent & fulmina etiam in inferiori maxilla, non in ſuperiore, neque in temporibus. Gerit hoc
Rhinocerot. animal inimicitias maximas cum Rhinocerote: hic eſt Indicus taurus. Corpus habet elephanti fermè magnitudine, cruribus breuioribus, colore buxeo: totus teſtis quibuſdam in modum clypei armatus eſt à natura. In naris extremo ueri nominis etiam ſui ſignificatũ cornu gerit palmi longitudine paulò maius, duriſſimum, firmiſſimum, rectum atq; præacutum, ſed quod uerſus frontem torqueatur, quodq; pugnaturus exacuit. Sunt & quidam ex his qui aliud exiguum etiam cornu habeant in tergore. Referunt anno ſalutis M. D. XIII. delatum unum ad Luſitaniæ Regem Calendis Maiĳ, quẽ Rex biennio pòſt ſpectaculi cauſa Vlyſſiponæ cum elephanto cõmiſit, uicitq; Rhinoceros. Adeò nihil natura uoluit omnino ab incommodis eſſe tutum: nam elephantem hic ſolus exagitat, dicunt quidam & ſerpentem: ſed ſocietas elephantem tutum ab utroq; reddit, nec periculo ſubiacet, niſi cum caſu aliquo à grege ſuo diſiungitur. Rhinocerotẽ Pauſanias uidit,

agnoui

ſpoſuit & Plinius, non tamen Ariſtoteles. Conſtat hunc longè alium eſſe à Monocerote, cum quo ſolùm nominis ſimilitudine colludit. Eſt autem Monoceros animal rarum, equi magnitudine, pilo muſtelæ ſimillimo, capite ceruino, in quo cornu creſcit unicum, cubitorum trium longitudine, media in fronte atque rectum, in imo autem amplum, tendens in aciẽ. Collũ breue, iuba rariſſima, & in alterã tãtùm partẽ tẽdente, crura uelut capreolo tenuia, poſteriorũ exterior pars multo pilo uilloſa, ungulæ biſidæ: in uniuerſum ſi quis aduertat cerui naturæ non eſt abſimilis præter cornu illud: ferum eſt ualde. Naſcitur in Aethiopia inter ſolitudines ſqualentẽq; terrãm, atque inter ſerpentes, mirùmque in modum uenenis cornu eius aduerſari creditur. *Monoceros.*

At contraria aëris qualitate penitus ſub Boreali polo animal naſcitur, ceruo ſimile, cruribus anterioribus lõgioribus, carneam habens promuſcidem, breuem tamen, cuius ungula ſi collo appẽdatur comitiales ſanare ſi quid aliud poſſe creditur. Quoniã dum hoc morbo laborat animal ipſum (nam comitiali morbo laborat) non prius excitatur, quàm ungulam poſterioris pedis auri inſulerit: tunc enim protinus excitatur à morbo. Timidum eſt & imbecille ſupra quàm credi poſſit, & ex quocunq; minimo uulnere moritur. Eſt enim cordis frigidiſſimi, ac cerebri non ſolùm frigidi, ſed pituita redundantis. Habet autem cornua peculiari quadam forma prædita, & nulli fermè animali ſimilia: nam craſſa ab imo, ubi aſcendunt latiora palmo ſunt. Abundat apud Dacos finitimaſque regiones, uulgarique nomine magnum uocant animal. Cæterùm ab Alce plurimum differt. Alces enim, ut Cæſar eum deſcripſit, capro ſimilis eſt, & maculoſa pelle, & crura ſine iunctura habet. Huius uerò iuncturas uidemus, & pellem ceruo ſimilem. Sed de Alce inferius dicemus. *Magnum animal.* *Alces.*

Animal aliud mittit Aethiopia, parte anteriore uulpi perſimile, cauda & poſteriore cercopitheco, pedib⁹ anterioribus humanis, auribus ueſpertilionis, quod crumenam habet ſub uentre, qua catulos undequaque gerit, nec dimittit niſi dum lactare uult. Mittit & India occidentalis Chiurcam è muſtelino genere, quæ eodem modo filios ſecum fert. *Animal monſtroſum.* *Chiurca.*

In eadem Aethiopia aliud eſt genus bouiũ pilo ſubnigro, ſed cornibus ceruinis. Sed ſi uelim omnia boum genera referre, opus erit prolixiore oratione, quàm huic libro conue- *Boues Aethiopici.*